

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 21. 5. 2018
Čj. MSP-616/2017-OJD-SPZ/2
Počet listů: 3
Přílohy: 6

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemř. Š.J. - stížnost pro porušení zákona

Příloha:

1. Soudní spis bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, sp. zn. 4 Rtv 143/91
2. Ověř. kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 9.12.1955, sp. zn. T 50/55
3. Ověř. kopie rozsudku Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 31.3.1992, sp.zn. 4 Rtv 142/91
4. Ověř. kopie rejstříku T bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47
5. Zpráva VÚA Praha ze dne 30. 8. a 31. 8. 2017
6. Podnět ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. L. M. ze dne 8. 8. 2017 v opise

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného zemř. Š.J.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16. 1. 1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 9.12.1955, sp. zn. T 50/55, byl Š.J. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb. a odsouzen mimo jiné k trestu odnětí svobody v trvání 2,5 roku nepodmíněně.

Rozsudek nabyl právní moci dne 13.12.1955.

Trestnost činu obviněného byla spatřována v tom, že dne 26.10.1955 nenastoupil u Okresní vojenské správy Považská Bystrica, jak byl podle řádně mu doručeného povolávacího rozkazu povinen, včas vojenskou základní službu, přičemž se odvolával na to, že mu to nedovoluje jeho náboženské přesvědčení, protože je svědkem Jehovovým.

Obviněný Š.J. požádal v dané trestní věci podnětem ze dne 24.9.1991, doručeným býv. Vojenskému obvodovému soudu v Brně dne 30.9.1991, o rehabilitaci dle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb.

Usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16.1.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91, byl rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 9.12.1955, sp. zn. T 50/55, dle § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 119/90 Sb. zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 téhož zákona byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Toto usnesení bylo stručně odůvodněno tím, že bývalý Nižší vojenský soud v Brně provedl v posuzované věci dokazování v potřebném rozsahu, a nepochybil, když uznal Š.J. vinným v souladu s tehdy platným tr. zákonem.

V rámci přezkumného řízení o soudní rehabilitaci však býv. Vojenský obvodový soud v Brně dospěl k závěru, že při ukládání trestu odnětí svobody obviněnému Š.J. bylo postupováno nepřiměřeně přísně, když byl jmenovanému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 2,5, roku, jelikož ze spisového materiálu jednoznačně vyplynulo, že obviněný Š. J. do doby spáchání trestného činu vojenského charakteru žil řádným životem, a pokud byl soudně trestán tak jen v souvislosti s jeho náboženským přesvědčením. Na základě této úvahy dospěl býv. Vojenský obvodový soud v Brně k závěru, že byly splněny zákonné podmínky pro zrušení rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 9.12.1955, sp. zn. T 50/55, ve výroku o trestu ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 119/1990 Sb., neboť uložený trest je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Toto usnesení nabylo právní moci 16.1.1992, tedy dnem vyhlášení.

Následně usnesením ze dne 27.2.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91, rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně o účasti Š.J. na amnestii prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960, přičemž podle článku V, s odkazem na část II, a článku III tohoto rozhodnutí zastavil podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) tr. řádu trestní stíhání Š.J. pro skutek, v němž byl spatřován trestný čin nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Na základě žádosti jmenovaného ze dne 11.3.1992, podané v zákonem stanovené lhůtě, o projednání trestní věci rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Brně rozsudkem ze dne 31.3.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91, tak, že při nezměněném výroku o vině z rozsudku bývalého

Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 9.12.1955, sp. zn. T 50/55, kterým byl obviněný Š.J. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb., se z důvodu uvedeného v § 227 tr. řádu obviněnému Š.J. žádný trest neukládá.

Proti citovanému rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 31.3.1992 nebyl podán procesními stranami opravný prostředek, ten nabyl právní moci dne 14.4.1992.

Pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16.1.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91 byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zjistí-li soud v přezkumném řízení, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné zejména proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, zruší rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je vadné.

Podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, se trestného činu nenastoupení služby v branné moci dopustil ten, kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě nebo zvláštní službě nenastoupil službu v branné moci do čtyřiaadvaceti hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze.

Podle § 2 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestních věcech.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán v platnosti výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je a bylo rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

V dané věci lze konstatovat, že došlo k porušení zákona tím, že rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 9.12.1955, sp. zn. T 50/55, byl zrušen pouze ve výroku o trestu podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. a bez nápravy byl ponechán v platnosti výrok o vině, když rehabilitační senát v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že výrok o vině ze zmiňovaného rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně je správný, jelikož tento soud provedl dokazování v potřebném rozsahu a správně zjistil skutkový stav. Třebaže lze souhlasit s názorem, že skutkový stav byl spolehlivě zjištěn a bylo možno z něj vycházet, rehabilitační senát se plně spolehl na právní hodnocení provedené v roce 1955 a nezabýval se dostatečně obhajobou obviněného, jíž nehodnotil v kontextu ústavně zaručených osobnostních práv, ač bylo jeho povinností provést ústavně konformní výklad i starších trestněprávních norem a zajistit účel rehabilitačního řízení deklarovaný v § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb.

Ignorace ústavně zaručených práv ve vztahu k ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., jehož účelem bylo zrušení odsuzujících soudních rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti označoval zákon za trestné, vyplývá i z dalšího postupu rehabilitačního senátu bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně, jenž následně vydal dne 31. 3. 1992 rozsudek, kterým při nezměněném výroku o vině Š.J. trest neuložil toliko s poukazem na ustanovení § 227 tr. řádu, podle jehož znění účinného do 31.12.1993 platilo, jestliže byly podmínky pro zastavení trestního stíhání v důsledku udělení milosti, amnestie nebo promlčení a v řízení se pokračovalo jen proto, že obžalovaný na projednání věci trval (§ 11 odst. 2 tr. řádu), soud, neshledal-li žádný jiný důvod ke zproštění obžalovaného, vyslovil sice vinu, trest však neuložil.

Účel rehabilitačního řízení nebyl v důsledku vadného postupu bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně naplněn. Tento soud náležitě nezvážil, že obviněný Š.J. svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou (ústavním zákonem č. 150/1948 Sb.). Pokud by tak učinil, shledal by, že skutek uvedený v obžalobě vojenského prokurátora není a nebyl trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry, ani se svobodou náboženskou, když zejména motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na náleží Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02, podle něhož výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do

osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem“, jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona. Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pociťovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí přitom patří k tzv. základním právům absolutním, tj. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že tzv. Ústava 9. května (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) sice v § 15 svobodu svědomí deklarovala, avšak zároveň ji negovala tím, že stanovila, že svoboda svědomí nemůže být důvodem k odepření splnění občanské povinnosti, kterou stanovil obyčejný zákon. Odepřela tedy svobodě svědomí charakter tzv. absolutního práva, když toto nové omezení svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svobody svědomí jakožto absolutního práva tak, jak ji chránila již Ústavní listina ČSR z roku 1920.

V posuzované věci byla rovněž porušena zásada „ne bis in idem“, jelikož odsouzení, které je předmětem stížnosti pro porušení zákona předcházelo jiné dřívější odsouzení Š.J., který byl rozsudkem Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47 ze dne 28.12.1954 sp.zn. T 65/54 odsouzen pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/50 Sb. mimo jiné k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 1,5 roku, jak vyplývá z rozsudku Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 31.3.1992, sp.zn. 4 Rtv 142/91. Po propuštění z výkonu trestu byl obviněný J. opětovně povolávacím rozkazem vyzván k nástupu základní vojenské služby, kterou odmítl nastoupit ze stejných, tedy náboženských důvodů. V nyní posuzované věci tak jde o druhé odsouzení osoby obviněného za vojenský trestný čin spáchaný z náboženských pohnutek.

Na základě výše uvedených skutečností **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16.1.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91, byl v neprospěch obviněného Š. J. porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/50 Sb.;
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 16.1.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a to zejména usnesení téhož soudu ze dne 27. 2. 1992 sp. zn. 4 Rtv 143/91

a rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 31.3.1992, sp. zn. 4 Rtv 143/91,

3) a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [7 Tz 10/2018](#)